

Vi vågar gå före

Budget 2023 med plan för 2024 och 2025

Vänsterpartiet
Västra Götalandsregionen

Innehållsförteckning

Förord	sid 3
Vi vågar gå före	sid 5
Fyra prioriterade områden	sid 6
Vi ska ha en jämlik vård att lita på som finns där när du behöver den	sid 9
Rätten till hållbara arbetsvillkor	sid 18
Våra barns rätt till en framtid	sid 21
Kollektivtrafik som en del av din vardag	sid 25
Demokratisk styrning och uppföljning	sid 27
Ekonomi	sid 29
Ekonomiska satsningar	sid 31
Regionbidrag	sid 34

Förord

Detta är Vänsterpartiet i Västra Götalands budgetförslag. Detta är en väl avvägd budget som tagit hänsyn till de behov och de förutsättningar som ges. Vi är måna om att se verkligheten som den verkligen är, utan att förenkla och ta genvägar. Skulle vi gjort det lätt för oss kunde vi blundat för klimatets nödläge, den vårdnära personalens bristande arbetsvillkor, befolkningens uppskjutna vårdbehov och kollektivtrafikens högre biljettpriser och färre turer. Samtidigt som Västra Götalands finanser är goda. Mycket goda. Det hade varit enkelt att blunda och i en orolig tid lägga pengarna på hög.

Vänsterpartiet är ett socialistiskt och feministiskt parti som vilar på ekologisk grund. Därför kan vi inte blunda för orättvisorna. Vi är dessutom ett parti som är mer än redo att ta över styret i vår region. Därav tar vi inga genvägar utan tar höjd för både befolknings- och kostnadsökningar. Det kräver en skattehöjning som ger störst utfall för dem som behöver oss mest.

Jag är verkligen stolt över att den första budgetprocessen jag haft ansvaret att leda resulterat i en så väl avvägd budget som i den svåra tid vi lever i pekar på lösningarna. Det ger framtidshopp!

Budgeten är vårt tydligaste och viktigaste styrdokument när det gäller att förverkliga våra visioner. Därför lägger vi nu ett budgetförslag som tar oss ett steg närmare ett rättvisare samhälle på alla sätt. För att lägga den krävs mod och insikt. Det har vi, vi vågar gå före!

Budgeten omfattar alla verksamheter inom Västra Götalands ansvarsområde och denna gång har vi fyra prioriterade områden som prioriterat sig själva.

Vi har en stor region som vi är stolta över. Den består av alla oss som bor och lever här, men har också en rik variation av känslig biotop och en biologisk mångfald som ska samsas med företagens utveckling och möjlighet till arbetstillfällen. Klimatet kan inte vänta och vi tar fullt ansvar för våra barns rätt till en framtid!

Det hållbara resandet, att kunna ta sig till arbetet, skolan men också till sina vänner och fritidsintressen utan att belasta klimatet i onödan är för många inte en självklarhet. För en del handlar det om att resan är alltför kostsam, för andra är det så att det helt enkelt inte går några turer som skulle vara möjliga att ta. Vi ser kollektivtrafik som en del av din vardag och då ska den vara tillgänglig för dig vare sig du bor i stadskärna eller i ett mindre samhälle.

Det är rekordlånga köer till vården och allt handlar inte om pandemins efterverkningar. Många år av borgerlig fördelningspolitik har gjort hål i vår välfärd och den robusta vården är sedan decennier ett minne blott. Vi ser orättvisorna växa genom att privata försäkringskunder får gå före i kön och riskkapitalbolag får del av allt större del av vårt skatteuttag och det trots att vård ska ges efter behov så som lagen föreskriver. Vår politik ser behovet av en fredad välfärd som byggs stark igen och vi ser också behovet av en rad reformer. Vår budget ger en jämlik vård att lita på som finns där när du behöver den!

Välfärdens viktigaste komponent är personalen som utför arbetet där vi invånare befinner oss. Utan dem blir det ingen vård, ingen ren tvätt eller desinficerade operationssalar inte eller någon buss som tar oss till jobbet. Rätten till hållbara arbetsvillkor för alla dem är en självklarhet för oss!

Så håll till godo, här får du en budget som tar oss en bit på vägen mot ett bättre samhälle. Vi vågar gå före!

Carina Örgård (V), regionråd i opposition

Vi vågar gå före

Vänsterpartiet är ett socialistiskt och feministiskt parti på ekologisk grund. Vår budget för 2023 är vårt förslag hur Västra Götalandsregionens alla resurser kan användas på bästa sätt för att skapa ett jämlikt samhälle byggt på solidaritet.

Grunden i vår politik är att fördela från de som har, till de som inte har. Av var och en efter förmåga, åt var och en efter behov. Vi värnar de mänskliga rättigheterna och att ingen ska diskrimineras. Alla människors lika värde är grundläggande i ett samhälle där klass- och könsklyftor inte tolereras, där personer med funktionsnedsättning inte diskrimineras, där personer oavsett sexuell läggning accepteras och bemöts på lika villkor och där människor bemöts lika oavsett etnisk bakgrund. Mänskliga rättigheter ska genomsyra verksamheterna i Västra Götalandsregionen och Beredningen för mänskliga rättigheter är drivande i utvecklingen.

Vi vill uppmärksamma behovet av att på allvar implementera Barnkonventionen. Vuxna asylsökandes och papperslösas rätt till vård är självklar, och vi vill ge vård på samma villkor som svenska medborgare. Genom aktivt arbete med de mänskliga rättigheterna vill vi riva de rasistiska strukturerna i våra verksamheter för att på så sätt leva upp till de mänskliga rättigheterna på riktigt. Klyftorna i samhället växer och diskriminering blir en ovärdig del av människors vardag.

Vänsterpartiet i Västra Götalandsregionen vill att människor ska få tillgång till välfärden utifrån sina behov och det ska inte spela någon roll om du bor på landet eller i en stad, hur lång utbildning du har eller storleken på din plånbok. Det finns en inbyggd struktur som innebär att kvinnor är underordnade män. Det ger sig uttryck genom mindre makt, lägre lön, lägre pension, högre risk för våld i hemmet och genom att kvinnors hälsa inte uppmärksammas i lika hög omfattning. Som feministiskt vänsterparti är det vår uppgift att reda i dessa strukturer och göra allt vi kan för att avskaffa skillnaderna.

Vänsterpartiets politik bygger på jämlikhet. Det krävs att vi gör satsningar på arbetsmarknad, hälso- och sjukvård, kulturliv, kollektivtrafik och ett hållbart klimat. Vi ska lägga konkreta krav på omfördelning med mer resurser till de som har störst behov. Målet är alltid ett inkluderande och jämlikt samhälle.

Fyra prioriterade områden

Vi ska ha en jämlik vård att lita på som finns där när du behöver den

Befolkningen i Västra Götaland har rätt till en hälso- och sjukvård av god kvalitet och i tid, var de än bor och vad de än har för bakgrund. Bra tillgänglighet till vården är centralt för att alla ska känna tryggheten att det går att nå vården, att läkaren, sjuksköterskan eller ambulansen kommer när det behövs. En god hälsa beror på många olika faktorer. Klass, kön, utbildning, arbets- och boendesituation. För att utjämna hälsoklyftor bland krävs att vi ställer om hälso- och sjukvården till att vara mer hälsofrämjande och förebyggande.

Hälso- och sjukvården måste bygga på en primärvård som är lättillgänglig för alla, både via telefon, digitalt och fysiskt. En väl fungerande primärvård är också viktig för att samordna vården för de som är mest sjuka eller har särskilda behov. Bra primärvård är till för att vi ska ha så god hälsa som möjligt under ett långt liv

Vårdköerna har blivit längre under pandemin, men har funnits i många år. Det är köer inom nästan alla områden; barn- och ungdomspsykiatri, ortopedi, kirurgi, cancervård och ögonsjukvård.

Västra Götalandsregionen problem med överbeläggningar på sjukhusen vilket leder till onödiga väntetider och onödig risk för att patienter drabbas av vårdskador. Det krävs mer pengar till sjukhusvården för att klara uppdraget och för att ge personalen en bra arbetsmiljö

Digitaliseringen och digital vård ger stora möjligheter till förbättrad tillgänglighet till hälso- och sjukvården. Det gäller både primärvården och tillgång till kontakt med sjukhusspecialister. Utmaningen ligger i att vi inte får utestänga de som har bristande digital kompetens.

Flera år av nedskärningspolitik kombinerad med ökade upphandlingar har skapat en situation som det kommer att ta flera år att förändra. Vården ska inte vara en marknad, och vi kämpar emot den ökande marknadsstyrningen av vården som utmanar principen om att ge vård efter behov

Vårt första prioriterade område är att försöka lösa ovanstående brister så att vi får en jämlik vård att lita på som finns där när du behöver den.

Rätten till hållbara arbetsvillkor

Västra Götalandsregionen måste vara en bra arbetsgivare för de anställdas skull. Men främst för patienternas och medborgarnas skull. Vi har idag svårt att rekrytera och behålla den personal som behövs för att klara uppdraget, både kort- och långsiktigt och det kräver handling att åtgärda det.

Stressig arbetsmiljö leder till en känsla av otillräcklighet. Långsiktigt är lösningen ofta fler arbetskamrater. Detta är inte möjligt när verksamheterna har en otillräcklig ekonomisk ram för att klara sitt uppdrag. Det viktigast initiativet för att rekrytera och behålla personal är därför att avsätta mer pengar till vården.

Alla ska kunna leva på sin lön. De som har de lägsta lönerna i Västra Götalandsregionen har för låga löner, och de måste höjas.

Många kvinnodominerade yrkesgrupper inom vården är könsdiskriminerat lönesatta, utifrån kravet på utbildning och arbetets innehåll. Det är en diskriminering som fortsätter år efter år, men som vi måste avskaffa.

Många jobbar idag deltid för att på egen bekostnad orka med ett alltför tufft jobb och för att få ihop det med ett privatliv. De rings in på ledig tid och får sin semester flyttad eller indragen. Det gäller framförallt de arbetsplatser som har verksamhet dygnet runt och året om. Här behöver vi se nya arbetstidsmodeller med kortare arbetstid för att rekrytera och behålla vårdpersonal.

Det ska vara högt i tak och demokratiska arbetsplatser. Arbetsgivaren ska lita på personalens professionalitet och värna om den yttrandefrihet som innebär att de anställda förstår vikten av att visselblåsa om brister eller oegentligheter som behöver åtgärdas.

Kollektivtrafik som en del av din vardag

En utbyggd kollektivtrafik med låga biljettpriser är en viktig del av många människors vardag. Det krävs en satsning på utbyggd trafik och frysta biljettpriser för att vinna tillbaka resenärer och för att finna nya trafikantgrupper när vi nu är postcorona. På sikt vill vi att kollektivtrafiken ska vara avgiftsfri för alla.

Det behövs en bättre kollektivtrafik i hela Västra Götalandsregionen. Det är trängsel i trafiken på en del håll och pendeltrafiken i zon C kan utvecklas. På landsbygden och i mindre tätorter finns möjligheter att genom digitalisering utveckla en kollektivtrafik on demand, även kallad ”dynamisk kollektivtrafik”. Den behöver finnas även på kvällar och helger.

Kollektivtrafiken är i stort sett fossilfri idag. Bussar i tätortstrafik körs med el som drivmedel. Utanför tätorterna är biogas ett bra bränsle, om biogas tillverkas av gödsel, slam och matavfall för att inte konkurrera med annan användning av skogen som råvara.

Våra barns rätt till en framtid

Det finns bara ett jordklot och det går inte att utsätta klotet för en konsumtion som ser ut som idag.

I Västra Götalandsregionen finns koldioxidbudget och miljömål. Båda är en del i arbetet med att värna jordklotet. Alla nämnder och styrelser har någon pusselbit för att pusslet ska bli helt och det är inga små utmaningar vi möter. För varje år framöver ska koldioxidutsläppen minska med 16% om vi fördelar förändringen lika per år. Första året har nu gått och vi har minskat med 6%, det vill säga helt otillräckligt.

Det är nödvändigt att gå från ord till handling om koldioxiden och låta koldioxidbudgeten bli styrande på riktigt. Det är också angeläget att göra det som krävs för att värna den biologiska mångfalden.

Vi vill ha en miljö- och klimatnämnd som hela tiden har de här frågorna högst på agendan. Det vill inte de andra partierna.

Det viktigaste som Västra Götalandsregionen kan göra är att satsa på kollektivtrafiken, vara en föregångare och ett gott föredöme samt göra kloka investeringar i samverkan med många aktörer för att vrida utvecklingen åt rätt håll. Infrastruktursatsningar ska bidra till omställningen. Vi behöver satsningar på Västra stambanan och på våra regionala järnvägar. Satsning på cykelvägar är också en del av en hållbar utveckling, liksom pendelparkeringar och laddstolpar vid kollektivtrafikens hållplatser.

Vi ska ha en jämlik vård att lita på som finns där när du behöver den

Jämlik och jämställd hälso- och sjukvård – en väg till minskade hälsoklyftor

Vänsterpartiets hälso- och sjukvårdspolitik bygger på solidaritet. Det ojämlika samhället visar sig i människors hälsa. För att motverka detta ska hälso- och sjukvården ha ett kompensatoriskt uppdrag att bidra till minskade hälsoklyftor i befolkningen genom att se till att vården är jämlik och jämställd. Mer resurser ska riktas till de som är sjukast eller lever i en mer utsatt situation och detta löser vi inte genom att lägga ansvaret på marknaden utan genom att ha en skattefinansierad vård som är offentligt ägd och som inte organiseras med vinst som huvudsaklig drivkraft.

En personcentrerad vård förutsätter jämlik samverkan mellan patienten och hälso- och sjukvårdens medarbetare. Alla människor har lika värde och samma rätt till hälsa, och vården har ett ansvar för att ge varje person rätt att vara delaktig och uppnå bästa möjliga hälsa efter sina förutsättningar. Vi uppnår inte detta idag. Det kan handla om diskriminering och dåligt bemötande. Kvinnor, lågutbildade, utrikes födda, personer med funktionsnedsättning, äldre eller hbtqi-personer får inte alltid det bästa behandlingsalternativet i samma utsträckning som andra. Inom till exempel cancervården finns en ojämlikhet byggd på utbildningsnivå genom hela vårdkedjan. Det måste utvecklas en större kunskap och medvetenhet om vårdens ojämlikhet för att kunna skapa en mer jämlik vård.

Vi behöver en hälso- och sjukvård som ser varje enskild patient utifrån hans förutsättningar, byggt på att vissa patienter behöver mer stöd och hjälp. I vårdmötet ska varje person bemötas med värdighet och medkänsla och verkligen bli lyssnad på. Genom att lyssna på patientens berättelse kan dennes resurser och möjligheter identifieras och ligga till grund för en gemensamt formulerad hälsoplan som fokuserar på patientens hälsa och inte bara på vilken vård som behövs. Då förändras patientens underordnade position till ett partnerskap där patienten och även anhöriga, blir delaktiga i planeringen av patientens vård.

Alla patienter har samma rätt att bli sedda och bekräftade oavsett bakgrund. Tyvärr visar mycket forskning att det förekommer diskriminering och att de som upplevt diskriminering på grund av till exempel kön, etnisk bakgrund, funktionalitet eller utbildningsnivå, också löper större risk att inte söka vård senare trots sjukdom. Här behöver regionen göra krafttag för att säkra sjukvård till grupper som på grund av rasism underkonsumerar vård, tillgänglighet ska gälla alla, inte bara de som är högt utbildade och känner till vägarna in till sjukvården. Rätten till tolk måste säkras.

Västra Götalandsregionen är en region med långa avstånd vilket får konsekvenser. Befolkningen har rätt till en tillgänglig vård av hög kvalitet var de än bor i regionen. De

senaste årens stängningar och koncentration av öppenvårdsmottagningar måste brytas och ersättas av en utveckling mot mer nära vård för den vård som du som patient behöver ofta.

Hälso- och sjukvården har en viktig uppgift att upptäcka och bemöta det våld som drabbar kvinnor i nära relationer. När kvinnor söker sig till vården är det därför viktigt att vårdpersonal har modet och kunskapen att fråga om våld i nära relationer. Vi i Vänsterpartiet har fått igenom att alla chefer i Västra Götalandsregionen får utbildning i att upptäcka och åtgärda våld i nära relationer hos sin egen personal.

Även människor som vistas i Sverige utan tillstånd ska få vård på samma villkor som svenska medborgare.

Från marknadsstyrning till tillitsstyrning

Marknadstänkandet styr stora delar av hälso- och sjukvården. Ett fokus på produktionsmål, intäkter, kostnadsutveckling och att minska antalet anställda. Det som krävs är istället fokus på befolkningens behov och rätt till hälso- och sjukvård samt höjd vårdkvalitet. Både den politiska sidan och tjänstepersonerna måste se till att styrningen förändras till att minska dagens kontrollsystem och istället utveckla en grundläggande tillit att alla vill göra sitt bästa när rätt förutsättningar ges.

Vi har gång efter gång sett hur privata vårdgivare har rekryterat personal från regionens sjukhus och att det har förvärrat bemannings- och tillgänglighetsproblemen. Därför är ett tydligt karenskrav för hur privata vårdgivare får rekrytera personal från Västra Götalandsregionen nödvändigt och skall återinföras. Upphandlad vården bidrar också med grogrund för försäkringsbolagen där patienter med privata sjukvårdsförsäkringar kan köpa sig förbi i vårdköerna. Vi vill se en mer sammanhållen hälso- och sjukvård byggd på samverkan och samarbete, inte konkurrens, mellan vårdgivare. Vi måste få ett stopp på denna negativa spiral och förhindra utvecklingen mot en ojämlig vård.

Vi vill ha positiv cirkel byggd på tillit. Den ska utgå från hur befolkning, patienter och vårdpersonal ser på vården. Det finns positiva förväntningar på den vårdpersonal och de chefer som utför arbetet inom vården och ett stöttande ledarskap. Vi ska ha en öppen kultur där kritik och oliktankande respekteras, samt en utveckling av administrativt stöd som faktiskt fungerar. Om vi bygger en tillitskultur och ger en rimlig finansiering utifrån befolkningens behov av vård, kan vi skapa ett gemensamt ansvarstagande för helheten, istället för en ständig kamp om knappa resurser.

Stärkt hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete

Ett hälsofrämjande arbete är en central del i ett kompensatoriskt uppdrag i att skapa en mer jämlik hälsa. Det finns en stor ouppfylld potential av förbättrad hälsa om vi kan förhindra, fördröja och tidigt upptäcka sjukdomar. Därför är det viktigt med en utbyggd nära vård som har kontinuerlig kontakt med invånarna och känner till deras behov. Ett nära samarbete med kommunens verksamheter och föreningsliv stärker detta arbete och det kan bara göras med gemensam kraft och genom samverkan mellan olika aktörer.

Sjukdomar som diabetes, stroke, hjärt- och kärlsjukdomar, psykisk ohälsa och cancer har alla ett starkt samband med levnadsvanor men sambanden är ännu tydligare med social bakgrund, och därför är ett jämlikt samhälle en nödvändig förutsättning. Klassamhället genomsyrar människors liv, och så länge klassamhället finns behöver vi arbeta med förbättrade

levnadsvanor tillsammans med människor utifrån deras förutsättningar. Kulturtolkar, hälsocoacher och hälsosamtal är viktigt för minskade skillnader i ohälsa i samhället.

Det finns stora hälsovinster att uppnå med ett förbättrat hälsofrämjande arbete för barn, unga och deras familjer genom att utveckla ett bättre samarbete mellan barnhälsovård, skola, förskola, elevhälsa, Barn- och ungdomspsykiatri och primärvården. Men också genom att satsa på familjecentraler och ungdomsmottagningar. Hälsofrämjande insatser behövs för alla åldrar, inte minst är det viktigt för äldres livskvalitet att behålla rörlighet och inte tappa social gemenskap.

Vi ska också sträva efter ett ökat deltagande i screeningundersökningar och andra hälsofrämjande insatser, som är viktigt för att bidra till en mer jämlik hälsa.

Omställning av hälso- och sjukvården

Den sjukvård som människor behöver ofta ska finnas geografiskt nära. Det finns idag orimliga skillnader i tillgång till specialistsjukvård i regionen. Vi vill underlätta kontakten med specialistsjukvård för patienterna, till närsjukhus, mobila team eller genom att vårdcentraler kan erbjuda digitala kontakter med specialistsjukvården.

Det är viktigt att förstärka, utveckla och ge särskilda uppdrag till Närsjukhusen. Vi ser Angered's Närsjukhus, även om vi vill höja ambitionsnivån, som ett gott exempel vars arbetsätt kan användas på andra platser i regionen och en planering av närsjukhus finns och ska användas på ett klokt sätt, där befolkningens behov tas på allvar.

Digitalisering kan skapa förbättrad tillgänglighet och förbättrad trygghet för patienterna samt bättre arbetssituation för personalen. Det finns idag ett stort glapp mellan befolkningens förväntningar på digital tillgänglighet till vården och vad vården faktiskt kan erbjuda. Digitala vårdbesök på distans, konsultation och monitorering i hemmet kan utvecklas, men ska inte ersätta vård för de som verkligen behöver ett fysiskt besök.

En tillgänglig och trygg primärvård med kontinuitet

Primärvården är idag den del av vården som flest människor har kontakt med. Primärvården måste växa till att ta ett större ansvar för den totala hälso- och sjukvården och utvecklas med bättre kontinuitet och trygghet för sina patienter, särskilt de som har ett större behov, så som de äldre sköra och andra med komplexa behov.

Vi vill se kontinuitet med vårdteam som blir navet för patienten där vårdsamordnare eller andra koordinatörer är spindeln i nätet. Den mest centrala delen i en utbyggd nära vård är vårdcentraler får mer resurser till att arbeta proaktivt, än reaktivt, med sina patienters hälsa. Kontinuitet mellan kommunernas äldreboenden och det läkarstöd som primärvården behöver stärkas och rollerna förtydligas.

Rehabilitering

Rehabilitering är ett viktigt område utifrån flera perspektiv. Vill vi se ökade satsningar på rehabilitering för personer som behöver stöd på grund av post-covid, psykisk ohälsa, neurologiska skador eller smärta. Rehabilitering är en sjukdomsförebyggande insats som behöver breddas och erbjudas till fler patienter i Västra Götalandsregionen. Vi vill se att fler

tvärprofessionella team startas som kan erbjuda insatser för patienter med komplicerade rehabiliteringsbehov för såväl barn som vuxna.

Vi vill att den ersättning som ges för extra tid det tar för delaktighet för föräldrar och skola inte upphör vid 12 års ålder, utan fortsätter upp till 18 års ålder.

Kontakt med vården – prehospital vård och akutsjukvård

Kontakten med vården ska fungera sömlöst för patienten oavsett var de sökt sig för att få hjälp, eller vilken typ av vård som behövs.

Det finns ett stort glapp mellan befolkningens förväntningar på fungerande digital tillgänglighet och enkelhet, jämfört med den verklighet de ställs inför med väntetider och eget ansvar för att hamna rätt. 1177 har en viktig roll att fylla som en trygghet som ger korrekt information, bra sjukvårdsrådgivning och kunna koppla dig vidare till rätt vårdnivå vid behov.

Sjukvårdens larmcentral har lett till en mer effektiv prioritering av ambulanserna, och det bör också utredas om även dirigerings av ambulanser bör drivas i egen regi. Vi vill att medicinsk hjälp snabbt ska finnas på plats när du behöver den, till exempel genom kortare inställningstider för ambulanser, bedömningsbilar, mobila team och samverkan med kommunsjuksköterskor.

Fungerande specialistsjukvård

Med realistiska budgetförutsättningar och satsningar på personalens löner och arbetsvillkor, går det att skapa positiva spiraler av utvecklingsarbete som fokuserar på höjd kvalitet och förbättrad tillgänglighet.

Antalet vårdplatser har kraftigt minskat trots att behov av dessa finns. Skälen till detta är flera, dels att sjukhusen har en ansträngd ekonomi, dels att sjukhusen har svårt att rekrytera och behålla personal. Coronapandemin har tydligt visat på stora brister inom hela sjukvården, både vad gäller vårdplatser och personal. Pandemin visar att slimmade organisationer har svårt att hantera stora störningar. För att ha en bättre beredskap för kriser måste vi ha marginaler för att kunna hantera det oväntade och okända.

Bristen på vårdplatser skapar flaskhalsar för vårdavdelningarna och gör sårbarhet vid tillfälligt ökade inflöden av patienter. Därför är det viktigt att sjukhusen säkerställer att de har tillräckligt antal vårdplatser för att få vården att fungera.

Idag är det långt borta från personcentrerad vård i stora delar av specialistvården. Vi vill öka samverkan mellan specialistsjukvården, primärvården, den kommunala hälso- och sjukvården och patienter och anhöriga ska vara delaktiga i planeringen.

God hälso- och sjukvård för äldre

Ett allt större andel äldre skapar ett behov av ökad kunskap och kompetens om äldre i hälso- och sjukvården på alla nivåer. Geriatriken måste utvecklas som forsknings- och utbildningsområde på sjukhusen. En väl fungerande geriatrik med bra koppling till aktuell forskning är en förutsättning för att kunna sprida denna kunskap om åldrandets sjukdomar till övriga hälso- och sjukvården.

Det är en hälsoutmaning att stödja äldre personer till friskare liv högre upp i åldern. Det är också en stor utmaning för hälso- och sjukvården att vårda fler äldre med stora vårdbehov. Det bästa sättet att uppnå detta är att se till att rätt vård erbjuds människor innan de hunnit bli allvarligt sjuka, genom en utbyggd nära vård med bas i primärvården och en nära samverkan med den kommunala hälso- och sjukvården. Då kan onödig sjukhusvård undvikas. Det kräver en god bemanning av allmänläkare och distriktssköterskor i hela Västra Götalandsregionen, så väl på landsbygden som i större städer.

Äldre människors hälsa påverkas av hela deras liv. Men även högt upp i åldrarna är hälsofrämjande arbete viktigt. Med en ökad andel äldre blir det än viktigare att stötta äldre människor till ett friskare liv, att tidigt upptäcka sjukdomar och risk för ohälsa.

Andelen sköra äldre kommer också att öka. De positiva satsningar som gjorts på hemsjukvårdsläkare, mobila team och ökad läkarmedverkan på äldreboende måste fortsätta att utvecklas liksom samverkan med kommunerna och den kommunala hemsjukvården. De äldre och deras anhöriga skall vara delaktiga i vården.

Sverige har en ökande äldre befolkning och allt fler har sina tänder kvar i högre ålder. Risken för sjukdomar i munnen ökar med stigande ålder och många äldre personer förlorar sin tidigare tandvårdskontakt när de kommer i den sköra eller beroende fasen. Detta i kombination med andra sjukdomar och medicinering kan leda till en försämrad tandhälsa som kan påverka hälsan i stort negativt.

Vårdgarantivård och uppskjuten vård

Tillgängligheten inom vårdgarantivården måste förbättras. Som det är idag väntar många på vård och så har det varit under flera år, även innan pandemin. Vi vill inte att marknaden ska ta över ansvaret över vården. Vi vill att vård ska ges via offentligt drivna verksamheter som är skattefinansierade.

Marknadsvården får konsekvenser och leder till att vården inte hålls samman utan splittras upp.

En jämställd vård

Kvinnors hälsa betraktas annorlunda och prioriteras oftast inte lika högt som mäns. Av denna anledning är det viktigt att hålla ett extra öga på kvinnors situation inom hälso- och sjukvården. Kön och genus ska aldrig avgöra den kvaliteten på den vård som erbjuds.

Många kvinnor drabbas någon gång i livet av svåra smärtor eller funktionsnedsättande besvär, som hör ihop med att de är kvinnor. Det kan handla om olika typer av sjukdomar eller en svår förlossning med efterföljande komplikationer.

I Västra Götalandsregionen finns hundratals kvinnor som blivit könsstympande eller som av andra skäl lider av sjukdom. Vi ser vulvamottagningen som en förebild när det gäller vård och behandling av dessa kvinnor. Det krävs en bred kompetens inom området hos all sjukvårdspersonal som träffar kvinnor som kan vara utsatta och djup kunskap hos de barnmorskor, kuratorer och gynekologer som gör undersökningarna och vid behov behandlar.

För att en jämställd vård ska vara möjlig kan inga symtom förbises för att du är kvinna, utan måste nog utredas och behandlas om det behövs.

Graviditet och förlossning

En väl fungerande mödravård är viktig, inte minst för patienter med sämre förutsättningar eller med större risker inför förlossningen. Det är nödvändigt att utveckla fungerande vårdkedjor och överlämning till sjukhusen.

Västra Götalandsregionen ska erbjuda en jämlik vård och det är viktigt att det på våra förlossningsavdelningar finns personal som har tillräckligt med tid för varje födande kvinna. Vi vill se en mer kontinuitet i vårdkedjan med fler barnmorskor på ledande befattningar och en sammanhållen vård genom graviditet och förlossning, med en barnmorska per födande kvinna, detta för att skapa trygghet.

Förlossningsavdelningarna har svårt att rekrytera barnmorskor, bland annat för att arbete på dygnet alla timmar upplevs som betungande. Vården ska ha hög kvalitet med fungerande rutiner så att skador hos den födande kvinnan och barnet kan förebyggas och förhindras. Det ska också finnas rutiner för hemgång som främjar samförstånd mellan familjer och vårdgivare. Alla föräldrar ska känna sig trygga när de åker hem från BB och alla ska erbjudas hembesök.

Sexuell och reproduktiv hälsa

Människors möjlighet att uppnå bästa tänkbara sexuella och reproduktiva hälsa påverkas av sociala, ekonomiska och genetiska faktorer liksom av olika livsvillkor. En god sexuell hälsa har positiva effekter på fysisk och psykisk hälsa.

Alla människor har rätt att fatta beslut om sina egna kroppar och få den hälso- och sjukvård och de hälsofrämjande insatser som de behöver. För att uppnå sexuell och reproduktiv hälsa krävs ett erkännande av sexuella och reproduktiva rättigheter som baseras på mänskliga rättigheter. Du ska som människa kunna välja din sexuella partner, få definiera dig som den du vill och ha en egen identitet. Oavsett vem du är ska du ha rätt till information och stöd utan risk för diskriminering.

Våld i nära relationer och våldsutsatthet

I Västra Götalandsregionen har vi kommit långt med arbetet att identifiera våld i nära relationer, men vi är långt ifrån målet. Under året kommer chefer att utbildas i att ställa frågor kring våld i nära relation till personal. Vårdpersonal som möter patienter bör uppmuntras att på ett systematiskt sätt fråga om det förekommer våld i hemmet. Det är viktigt att kunskapen om att tidigt upptäcka våldsutsatthet och förstå dess konsekvenser fortsätter. Behandling är en rättighet men erbjuds alltför få idag.

När ett sexuellt övergrepp har skett ska den utsatta vara trygg. Kompetens om hur sexuella övergrepp identifieras, utreds akut och behandlas, behöver finnas i primärvården, på gynmottagningar och på akutmottagningar. Det behövs också specialiserad verksamhet - våldtäktsmottagning- som kan ge stöd och den bearbetning som krävs.

För oss är det viktigt med en bred samverkan kring folkhälsofrågor som rör våld i nära relation och våldsutsatthet. Barn som bevittnar våld och kvinnor som utsätts måste få det stöd som situationen kräver och det arbetet görs bäst i samverkan med kommuner och andra aktörer som kvinnojourer och tjejourer och så vidare. Vi i Vänsterpartiet ser behovet att ett ökat stöd till Kvinnojourer och Tjejourer i Väst.

Det är också viktigt att arbeta med normer i samhället så att patriarkala strukturer minimeras och arbetas bort.

Psykiatri, psykisk sjukdom och psykisk hälsa

Vi ser en ökad ojämlikhet som går hand i hand med att den psykiska ohälsan ökar. Psykisk ohälsa orsakar stort lidande hos den drabbade och dennes anhöriga och är nu den vanligaste orsaken till långtidssjukskrivningar. Detta är skälet till att vi ser att första linjens psykiatri måste utvecklas och stärkas för att förebygga allvarlig psykisk ohälsa. En viktig del i det är det suicidpreventiva arbetet

Vänsterpartiet vill skapa en tillgänglig och sammanhållen vårdkedja för de som behöver den psykiatriska vården genom att förbättra personalens arbetsvillkor så de får förutsättningar att arbeta i verksamheterna. Vi vill också skapa mottagningar som arbetar integrerat med flera psykiska tillstånd och kan bestå av flera huvudmän. Vi vill på så sätt öka samverkan med kommuner och andra viktiga aktörer runt patienten och skapa ett tydligt och tillgängligt stöd för de anhöriga.

Hela primärvården måste bli bättre på att identifiera och ta hand om psykisk ohälsa. Det kräver teamarbete där psykologer, kuratorer och psykoterapeuter arbetar tillsammans och att det finns goda möjligheter till samverkan. För många människor med psykisk ohälsa ska första linjen utgöra basen och vid behov ska specialistpsykiatrin erbjuda avgränsade insatser. Vi vill också se fler mottagningar i samverkan med andra huvudmän där ett integrerat och multiprofessionellt arbetssätt tillämpas.

Vissa grupper har länge svikits av samhället i stort men av sjukvården i synnerhet, till exempel vuxna som har misstänkt neuropsykiatriska eller intellektuella funktionsnedsättningar men som inte blivit utredda som barn, människor som är eller varit utsatta för våld i nära relation, personer med könsdysfori, med spelberoende eller andra beroendeformer.

I gruppen personer med allvarlig psykiatrisk sjukdom finns en förhöjd dödlighet i sjukdomar som inte är en direkt följd av den psykiatriska sjukdomen. Vi ser behovet av åtgärder som motverkar detta på ett kraftfullt sätt.

Specialistpsykiatri

Vi är kritiska till den försämrade geografiska tillgänglighet till öppenvårdsmottagningar inom psykiatrin som pågår i Västra Götalandsregionen när öppenvårdsmottagningar stängs utan att annan vårdnivå eller alternativ erbjuds i patientens närområde. Vi anser att specialistvården måste utveckla verksamheter som möter behovet hos människor med svårare psykiatrisk problematik. Dessa verksamheter ska ha hög kontinuitet, vara teambaserade, finnas inom varje sjukhusklinik och arbeta enligt beprövad vetenskap och senaste uppdaterade evidens.

Beroendevård

Beroendevården är en försummad del av hälso- och sjukvården, som behöver prioriteras högre. Beroende av exempelvis alkohol och narkotika men också spel och annat, är sjukdomar och ska inte stigmatisera den drabbade. Kvinnor med allvarlig beroendeproblematik ska få stöd och vård på sina villkor. Det är en grupp som i hög grad utsätts för våld i nära relationer och sexualiserat våld.

Samsjuklighet vid beroende är vanligt, det vill säga att personer har fler sjukdomar än beroendeproblematiken. Det är vanligt att drabbas av ångest, depression eller annan psykisk ohälsa. Behandlingen av problem ska kunna ske samtidigt och i samordnade former.

En översyn som gjordes av beroendevården i Västra Götaland visar stora brister i samverkan mellan kommun och region och att de nationella riktlinjerna inte följs vilket vi ser allvarligt på. Vi vill ha en jämlik beroendevård över hela regionen.

Barn och ungas hälsa

De flesta barn får en trygg uppväxt med bra möjligheter att leva ett gott liv med bra hälsa. Men det gäller tyvärr inte alla. Alltför många barn och unga mår dåligt eller far illa. Skydds nät, inom regionens verksamheter och i samverkan med andra huvudmän, för att fånga upp och stötta dessa barn och deras familjer måste vara tätt och välfungerande. Samarbeta mellan vårdinstanser och gentemot andra aktörer ska därför prioriteras vid resurstilldelning och samordnade individuella vårdplaner (SIP) ska upprättas i högre grad och följas upp frekvent när det gäller barn med sammansatt problematik.

Barnkonventionen är lag och personal som möter barn i vården bör uppmanas att vara extra uppmärksam, ställa frågor till barn om deras hemsituation samt reagera och agera vid tecken som talar för att barn far illa. Vi vill värna och utveckla kunskapen om detta genom regionalt kunskapssteam. Det är viktigt att Barnskyddsteamets stöd finns tillgängligt i hela regionen.

Barnmorskemottagningar, barnvårdscentraler familjecentraler och UPH-mottagningar (ungas psykiska hälsa) är ett viktigt skydds nät kring föräldrar och små barn som behöver extra stöd. Dessa verksamheter behöver resursättas så de kan ha en god samverkan med andra aktörer och de behöver också utformas så att de kan möta behov hos olika grupper.

Andelen barn och unga med psykisk ohälsa ökar. Till exempel har allvarliga ätstörningar gått ner i åldrarna och det behövs därför mottagningar med tillräckliga resurser också för den gruppen.

Ett fenomen som pratas om i samhället, men sällan i regionen, är så kallade hemmasittare. Detta är ytterst allvarligt, främst för att barn och unga inte på egen hand kan ta ansvar för sin situation utan har rätt att få stöttning av vuxenvärlden. Vi vill särskilt fokusera på att upptäcka barnen, hitta metoder att differentiera mellan olika orsaker till isoleringen och därefter utveckla metoder för att komma till rätta med problematiken. Här behöver vi arbeta tätt ihop med kommunernas verksamheter eftersom mycket av orsaken och lösningen ligger hos dem.

God hälso- och sjukvård för människor med funktionsnedsättning

Människor med funktionsnedsättning har en särskilt utsatt livssituation. De förvärvsarbetar i mindre utsträckning, utsätts oftare för kränkningar och har det generellt svårare att hantera sina liv. Västra Götalandsregionens insatser kring dessa personer är av den anledningen extra viktiga. Människor med funktionsnedsättning ska erbjudas stöd för att kunna leva ett självständigt liv med arbete, försörjning och boende samt för att kunna ta hand om sin hälsa

och tillgodogöra sig livet som helhet. Särskilt viktig är kompetens och bemötande av barn och vuxna med omfattande och flera funktionsnedsättningar.

Habiliteringen och hälsa har en central roll att stötta och ge behandling till De ska ha utrymme för en kunskaps- och konsultroll till övrig sjukvård. Här finns också viktig verksamhet när det gäller nedsatt hörsel och syn och en tolkverksamhet som är avgörande för möjligheten till ett självständigt och delaktigt liv.

Primärvården har en viktig roll som den närmsta vården för de sjukdomar vi alla kan drabbas av. Här måste finnas utrymme för den extratid besöket tar och patientens och anhörigas delaktighet.

För utveckla verksamheten i Västra Götalandsregionen måste de till ett ännu bättre samarbete med funktionsrätt- och patientorganisationer. De måste komma till tals och deras synpunkter tas tillvara.

Vi är helt emot att avgifter tas ut för tekniska hjälpmedel. Alla människor ska ges möjlighet till delaktighet och ett dragligt liv och då är dessa viktiga.

Taxorna för sjukresor ska inte höjas och kostnader som har införts i regionen för olika typer av intyg och patientavgifter inom vuxenhabiliteringen ska bort.

Tandvård

Tandvårdens finansieringsmodell innebär en tröskel för personer som helt eller delvis saknar betalningsförmåga och personer med lägre utbildningsnivå har också en sämre tandhälsa. Individer med sämre tandhälsa och dålig ekonomi avstår från att besöka tandvården eftersom de inte kan betala de höga tandvårdskostnaderna. Detta leder i sin tur till ännu sämre tandhälsa.

Skillnaden mellan de grupper av barn som har den bästa och den sämsta tandhälsan och växer. Barn i förskoleåldern i socioekonomiskt svaga familjer har fyra gånger högre risk för kariesskador jämfört med jämnåriga med bättre levnadsvillkor. Det viktigt att tidigt nå barn i det förebyggande arbetet för att minska kariesskador och för att skapa en jämlik tandvård för alla barn i regionen.

Tandhygienist i kommunal verksamhet (TAIK) har sedan 2018 funnits på försök i fem kommuner i Västra Götalandsregionen för att utveckla god tandhälsa hos äldre. Tyvärr är projektet avslutat och vi menar att denna verksamhet behöver finnas kvar, utvecklas och spridas till samtliga kommuner i Västra Götaland.

För att komma till rätta med den ojämlika tandvården krävs åtgärder på nationell nivå. Vår målsättning är att tandvården ska ingå i det ordinarie högkostnadsskyddet för allmän hälso- och sjukvård. Men på den regionala nivån ska vi verka för införande av reformer för att förbättra tandhälsan och tillgängligheten till tandvård i befolkningen, för såväl yngre som äldre.

Rätten till hållbara arbetsvillkor

Det allra viktigaste börjar vi med: Det är för personalens egen skull som de har rätt till hållbara arbetsvillkor. Det är bara personalen trivs och kan göra ett bra jobb som kan ge patienterna/ eleverna/ brukarna/ medborgarna den vård, undervisning och så vidare som är den bästa möjliga.

Det måste anslås tillräckligt med pengar till hälso- och sjukvården så att det faktiskt går att uppnå en arbetsmiljö för personalen, som inte leder till ständigt höga stresspåslag. Vi vågar nog säga att vi idag är postcorona, men fortsatt lever med effekterna av den. Vårdpersonalen har inte fått tillräcklig återhämtning och jobbar med att komma ifatt med vård till de patienter som ställts i vårdkö. Den uppmärksamhet som vårdpersonalen fick under pandemin har gett regionens anställda välgrundad anledning att förvänta sig att både få fler arbetskamrater och högre löner, så nu är det upp till bevis.

Arbetsmiljö och kortare arbetstid

Regionen har ett stort ansvar för att ge personalen återhämtning i sitt arbete, bevilja sammanhängande semesterperioder och ge professionellt stöd i återhämtningen när det efterfrågas. På längre sikt är det en fråga om att både behålla personalen, vara en attraktiv arbetsgivare för dem som söker en anställning och ge en positiv bild av vårdarbete för dem som är på väg att välja yrkesbana.

Det går inte på allvar att göra något åt en stressig arbetsmiljö om man inte ger möjlighet för verksamheterna att anställa fler medarbetare, och då fler medarbetare som är i direkt kontakt med patienter. Den möjligheten ges genom att satsa mer pengar än idag på hälso- och sjukvården. Om inte det görs riskerar alla välvilliga arbetsmiljösatsningar att bli som små plåster på stora sår.

Inom förlossningen behöver barnmorskorna få känna att deras kompetens tas tillvara genom att de får bestämma hur jobbet ska organiseras och att de är tillräckligt många som jobbar vid varje tillfälle för att de ska kunna känna att förlossningsvården är medicinskt säker. Det kan kräva nya arbetstidsmodeller och att barnmorskor är den yrkesgrupp som får ta ansvar för att leda avdelningarna. Det är också intressant att vi testar arbetssättet att en grupp barnmorskor får följa de blivande föräldrarna under graviditeten, under förlossningen och på barnavårdscentralen i syftet att skapa tillitsfulla relationer och trygghet.

En del i att behålla och locka till oss ny personal är attraktiva arbetstidsmodeller. Framförallt ser vi att kortare arbetstid och bra scheman är angelägna för att klara den vård som bedrivs året om och dygnet runt, och som vi benämner heldygnsvården. Vi vill se kortare arbetstid med bibehållen lön som en välfärdssatsning i hela samhället, men vi ser gärna att fler steg på vägen dit tas genom arbetstidsförkortning inom heldygnsvården.

Det är en viktig del i medbestämmandet och arbetsplatsdemokratien att de som jobbar får påverka sina scheman. Det finns en stor potential i att de som väljer att arbeta deltid väljer att istället jobba heltid på sina tjänster.

En bra arbetsmiljö gör det möjligt för personalen att orka. Vi vill, på vägen till en reform som ger sextimmarsdag som arbetstidsnorm, se fler lokala överenskommelser på olika arbetsplatser om arbetstidsförkortning. Arbetstidsförkortning som både ser till verksamheternas mål och de anställdas perspektiv på hur dessa mål kan uppnås på ett kvalitativt bra sätt. Arbetsplatser och ledarskap ska vara tillitsbaserat, genusmedvetet och icke-diskriminerande.

Kompetensförsörjning

Kompetensförsörjningen är helt avgörande för framtiden. Det är brist på sjuksköterskor, både grundutbildade sjuksköterskor och sjuksköterskor med specialinriktningar. Det saknas barnmorskor, läkare, psykologer, kuratorer, biomedicinska analytiker, fysioterapeuter, logopedier, medicinska sekreterare och undersköterskor. Mest akut under året som gått har bristen varit på barnmorskor och på sjuksköterskor inom heldygnsvården på våra sjukhus. Regionen måste ta bristen på allvar och göra jobben mer attraktiva.

En förstärkt nära vård kräver att vårdcentraler ges möjligheter att utvecklas. En viktig del i det är tillgodose behovet av läkare med allmänmedicin som specialitet genom fler ST-platser.

Det är ett långsiktigt rekryteringsarbete att vara en arbetsgivare där dagens anställda trivs, talar väl om både sin arbetsgivare och om sitt yrke. Det är på riktigt det enda sättet att få fler att välja både vården och oss som arbetsgivare och det finns inga genvägar dit, utan den positiva inställningen måste byggas på reella arbetsvillkor idag.

Att köpa in bemanningspersonal är en kortsiktig och dyr lösning för att bedriva vård. Beroendet av bemanningspersonal ökade under coronapandemin och nu behöver regionen ta nya tag för att bryta mönstret att hyra in från bemanningsföretag.

Alla yrken och anställda behöver få stöd i en karriärutvecklingsplan, för att motiveras och inspireras i sitt yrke.

PILA är Västra Götalandsregionens benämning för olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Praktik, Introduktion, Lärande, Arbete. I samarbete med Arbetsförmedlingen och samordningsförbunden ges fyra prioriterade grupper (nyanlända, unga vuxna, långtidsarbetslösa och personer med funktionsnedsättning) en möjlighet att komma in på arbetsmarknaden. Det är en stödfunktion i arbetet med inkludering, mångfald och tidig kompetensförsörjning. Det är en mycket bra verksamhet, men den behöver bli större och erbjuda fler samma goda möjligheter. Det finns idag PILA-ombud på förvaltningarna, men det behöver klargöras att det är en del av ledarskapet för regionens alla chefer att ta ansvar för att ge PILA-möjligheter.

Högre löner och utan diskriminering

Västra Götalandsregionen har svårt att rekrytera och behålla personal för de angelägna uppgifter vi har. Många av vården har relativt sett för låga löner för att vara attraktiva, det är vårt grundläggande problem. Lönenivån motiverar inte att stanna i yrket och den motiverar

inte dem som ska välja yrkesbana. Framförallt är det tufft att växla mellan jobb på olika tider på dygnet, alla dagar i veckan och alla helger och det borde värderas högre

Vår uppfattning är att alla måste kunna leva på sin lön. Därför är det angeläget att höja de lägsta lönerna. Det är lönerna för dem som jobbar i kök, lokalvård, vaktmästeri och tvätterier. Men det är också undersköterskor som ofta är en förbisedd grupp inom vården. Vi vill ha en särskild satsning för att höja lönerna för de anställda som har de lägsta lönerna.

Trots satsningar på ”Jämställda och konkurrenskraftiga löner”, fortsätter regionen att lönediskriminera. Arbetsvärdering visar hur olika yrken borde lönesättas utifrån uppgifter och ansvar och visar att kvinnodominerade yrken inom vården med medellång utbildning lönediskrimineras. Det fortsätter år efter år och i decennier, och så kan vi inte ha det. Vi fortsätter vårt arbete med att få bort diskrimineringen

Vi vill se heltid som en rättighet och deltid som en möjlighet för våra anställda. Deltid ska dock inte vara lösningen för att uthärda en alltför tuff arbetsmiljö. Alla jobb ska vara utformade så att det är rimligt att jobba heltid, som är den sysselsättningsgrad alla ska erbjudas.

Våra barns rätt till en framtid

Miljö och klimat överst på agendan

Miljö- och klimatfrågorna överskuggar alla andra frågor. Västra Götalandsregionen ska vara föregångare för att andra ska ta sitt ansvar. Då måste först den egna verksamheten på allvar genomsyras av att alla gör vad de kan för att ha miljö- och klimatmålen överst på agendan. Frågorna om miljö och klimat behöver sättas in i ett rättviseperspektiv och vi får inte göra oss beroende av enbart nya tekniska lösningar

Västra Götalandsregionen har en koldioxidbudget som är ett strukturerat sätt att åtgärda den koldioxidminskning som krävs i Västra Götaland när Parisavtalet bryts ner till regional nivå. Koldioxidbudgeten är en del av Klimat 2030 som är Västra Götalandsregionens övergripande miljömål, som drivs tillsammans med länsstyrelsen. Det första året har visat att vi inte gjort vår läxa. Det som skulle varit en sänkning med 16 procentenheter av koldioxidutsläpp stannade på 6 procentenheter. Nu måste tempot skruvas upp.

Västra Götalandsregionen har miljö- och klimatmål för den egna regionala verksamheten. Alla har sin pusselbit att bidra med för att få ihop helheten och vi i Vänsterpartiet tar ofta rollen att i det politiska vardagsarbetet vara de som driver på att vi går från ord till handling. Regionens egna verksamheter ska vara i framkant med målet att bli oberoende av fossila energislag och att värna om den biologiska mångfalden. Som stor aktör ska vi även ge stöd för omställningen till andra och understödja forskning på området.

Västra Götalandsregionen är en stor fastighetsägare, som förvaltar och bygger nytt för regionens verksamheter. Vi vill se ett fortsatt fokus på miljö- och energismart byggande och förvaltande. Genom inköp går det att styra mer medvetet mot ett hållbart samhälle.

Vi uppskattar de satsningar som gjorts på solel på våra fastigheter, men vi anser att utbyggnaden de kommande åren ska ske med avsevärt högre hastighet de kommande åren. Vi kommer att föreslå att vi anlägger bisamhällen vid våra hus, som ett bidrag till att bevara den biologiska mångfalden. Det går att vidareutveckla hur vi genom att återanvända dagvatten, både minskar på översvämningsrisker och minskar användningen av renat kranvatten.

Vi har som region inte möjlighet att återväta utdikade våtmarker, när vi inte äger marken. Men vi kan som samhällsaktör påverka när vi samarbetar eller ger projektstöd. Då kan vi agera för att få andra återskapa våtmarker, eftersom det visat sig vara en effektiv åtgärd för att binda koldioxid.

Regionen är och ska fortsätta vara involverade i att utveckla biogasteknologin. Biogas ska i första hand produceras av slam, gödsel och hushållsavfall.

Många fler än vanligt har sökt sig till skogarna och stränderna under och efter pandemin. Vi vill öka tillgängligheten till kuster, havsnära miljöer, naturreservat och friluftsområden.

Självklart tillgängliga också för den med någon funktionsnedsättning och vi behöver för alla utveckla möjligheterna att resa dit med kollektivtrafik.

Våra kök ska vara föregångare i att använda ekologiskt hållbara råvaror och inspirera till vegetarisk och vegansk mat.

Vi hade gärna sett att Miljönämnden fått vara kvar som en självständig nämnd med ett viktigt uppdrag. Det kommer att krävas bryggförsörjning, medel som behövs för att komma vidare, överbrygga, skiftet till mer klimatsmarta lösningar. Regionen har en viktig roll att spela som samhällsaktör, inte minst i frågan om att hitta lösningar på framtidens energiförsörjning.

Klimatsmart infrastruktur

En bra grund för ett hållbart samhälle är att bygga ny järnväg och att utveckla järnvägarna. Väginvesteringar ska göras för att förbättra trafiksäkerhet, underlätta för kollektivtrafik eller erbjuda klimatsmarta resvägar. Väginvesteringar ska inte bygga fast oss i mer bilberoende.

Vi vill gärna se höghastighetsjärnväg och att staten lånefinansierar dem för att öka tempot i hur de byggs. Det är angeläget med centrala lägen för stationerna, inte att de läggs utanför tätorter.

De regionala järnvägarna är viktiga att bibehålla och utveckla för att vi ska klara klimatomställningen och för att utvidga arbetsmarknadsregioner genom att många har goda pendlingsmöjligheter till arbete eller studier. Vi vill att Bohusbanan och de övriga regionala järnvägarna rustas upp. Kinnekullebanan behöver få ett alternativ till dieseldrift och Lysekilsbanan ges en ny chans att trafikeras. Vi står bakom det arbete som regionen gör för att få en ny upprustad järnväg mellan Göteborg och Oslo och att den ska dras via Dalsland.

Vi är besvikna över att Västra Götalandsregionen inte vill ta ett större ansvar för den regionala fysiska planeringen, utan böjde sig för kommunernas intressen när frågan var upp till beslut. Vi vill se att regionen ändå fortsätter att vara en aktör för fysisk planering med hållbar inriktning. Vi ska se på möjligheterna att ge stöd till att återvåta utdikade våtmarker.

Det finns delar av regionen som ännu inte fått den bredbandsutbyggnad som är en del av en rimlig infrastruktur. Det är angeläget att den bredbandsutbyggnaden prioriteras.

Kulturens roll

Makten över tanken påverkas av våra möjligheter att både utöva kultur och ta del av kulturupplevelser. Kulturpolitiken har påverkats i hög grad av pandemin. Samtidigt som kultur som näringsgren haft svårt att klara sig, har det mer än någonsin visat sig hur viktig kulturens roll är.

Kulturen ska nå ut till alla på ett praktiskt och geografiskt sätt, men än viktigare är att kulturen inte bara når, utan angår alla. Det gäller kvinnor och män och ickebinära. Det gäller människor i alla åldrar, från alla olika delar av världen och med olika bakgrund. Att få uttrycka sig och inte hindras av ekonomiska förutsättningar eller diskriminering byggd på etnicitet, kön eller funktionsnedsättning. Kultur kräver egna mötesplatser, förenings- och yttrandefrihet och rätt till delaktighet. Kulturella uttryck är en del av hälso- och sjukvården

och kan ha en läkande effekt. Kulturförvaltningen tillsammans med kommunala aktörer, folkbildningen och civila samhället ska samarbeta med sjukvården kring kultur som läkande kraft vid psykisk ohälsa.

Vi måste också påminna oss och andra om att tillåta kulturen att vara en egen kraft, att hålla det som brukar kallas en armlängds avstånd.

Vi vill 2023 särskilt prioritera att erbjuda fristäder för kulturutövare i en tid när vi har krig i Europa. Vi ska uppmantra kommunerna att skapa fristadsplatser och ge konstnärer, journalister, författare med flera, möjlighet att utöva sin verksamhet i en trygg miljö. Frågan har gått kräftgång, trots att behovet bara ökar i en omvärld där många författare, journalister och andra konstnärer förföljs. Genom att aktivt samverka med kommunerna och ge ekonomiskt stöd på ett obyråkratiskt stöd kan regionen göra mer för att få till fristäder.

Västra Götalandsregionen har ansvar för stora institutioner inom kulturvärlden; Göteborgs Operan AB, Göteborgs Symfoniker AB, Film i Väst AB och Regionteater Väst AB. De har komplexa uppdrag och det är angeläget att de uppskattas av regionens invånare.

Vi vill se på möjligheterna att ta bort geografiska avstånd som ett hinder för kommunerna att erbjuda skolelever kulturarrangemang, genom att ta bort kostnaden för resan. Det skulle kunna göras genom att Västtrafik erbjuder resa avgiftsfritt under lågtrafiktid för skolklasser när resan görs till ett kulturellt evenemang

Västra Götalandsregionen satsar drygt 100 miljoner kronor om året på produktion och utveckling av filmkonsten genom Film i Väst. Film är en konstform med stor genomslagskraft och som både når och angår en stor publik, och samtidigt bidrar till regional utveckling. Filmbranschen är under snabb utveckling och vi är medvetna om att det ställer krav på förändringar för att säkerställa filmens roll i regionen.

Regionen har sex regionala muséer som vart och ett är viktigt för helheten och som berör många människor. Kulturnämnden har fortsatt en roll i att tillsammans med folkhögskolorna utveckla kulturlivet på skolorna och på de orter där de finns.

Kulturen har alltid ett klass-, genus- och etniskt perspektiv. Vi ser hur arbetarkvinnor av tradition inte fått sin rättmätiga plats i historien och hur kulturen tenderar att varit alltför centrerad kring den västerländska sfären. Vi i Vänsterpartiet vill också att barn och ungas kultur särskilt prioriteras. De fria kulturutövarna; deras kompetensutveckling, nätverkssamarbete och klusterskapande, behöver fortsatt extra stöd.

Nationella minoriteter är en del av vårt kulturarv och vår mångfald. De har en vilja att behålla identitet, religion, språk och kulturella tillhörighet. Regionen ska aktivt sprida kunskap om de nationella minoriteterna, bevaka deras lagstadgade rättigheter och rätt till egenmakt och tolkningsföreträde i sina frågor.

Fullföljda studier för en plats på arbetsmarknaden

Fullföljda studier är en förutsättning för ett gott fortsatt liv för alla unga. Vi uppskattar att RUS, den regionala utvecklingsstrategin, fortsätter fokusera på målsättningen att alla ska klara grund- och gymnasieskolan. Folkhögskolor och naturbruksgymnasier är de viktigaste av de regionala aktörerna för att uppnå det.

Det goda livet är Västra Götalandsregionens vision. Det goda livet är ett mål som tyvärr inte alla har samma förutsättningar att nå. Vi ser ett samhälle som har stora resurser, men som spricker isär. Förutsättningar och möjligheter skiljer sig åt i utbildning och arbete med mera.

Ett socialt och ekologiskt hållbart Västra Götaland är vårt fokus i det regionala utvecklingsansvaret och vi använder begreppet folkhälsa i vår strävan att nå dit.

Regionen måste fortsatt kraftsamla för att bidra till att fler ska kunna fullfölja sin grundskole- och gymnasieutbildning. Vi vill också lyfta folkhögskolor och naturbruksgymnasier som viktiga regionala aktörerna för att uppnå detta. Vi vill se på vilka möjligheter regionen har att påverka utbildningsanordnare att utveckla lärlingsutbildningarna.

Alla folkhögskolor, rörelsedrivna eller regionens, har sin roll. I egenskap av huvudmän för de regionala skolorna har regionen ett större ansvar för de skolorna och deras utveckling. Regionen står inför investeringsbeslut om internaten vid våra skolor och vi ser investeringarna som angelägna. Naturbruksskolorna har haft en positiv utveckling och är idag moderna gymnasieskolor med stigande antal sökanden och goda resultat. De är viktiga, både som en del i en hållbar omställning och för en växande grön arbetsmarknad som behöver välutbildad personal.

Det är angeläget att Västra Götalandsregionen fortsätter utveckla ett gott samarbete med det civila samhället i alla frågor som hör hemma under regional utveckling. Det är till exempel studieförbund, föreningar och organisationer som har mycket att bidra med och där vi tillsammans kan göra stora skillnad. Samordningsförbundens angelägna uppdrag; att samordna insatser för att förhindra eller förkorta sjukfrånvaro och arbetslöshet ska vi också värna.

Besöksnäringen har stor potential att ha en ljus framtid. Näringen finns i skärningspunkterna för regional utveckling, miljö, kommunikationer och kultur. Den är sysselsättningsintensiv och geografiskt spridd över regionen. Självklart behöver besöksnäringen ta sitt miljö- och klimatansvar och när vi kan påverka ska näringen utvecklas med ett klassperspektiv, att vara angelägen och tillgänglig för alla.

Arbetsmarknadsfrågorna behöver präglas av insikt om geografiska skillnader och klass- och könsklyftor. Regionutvecklingsnämnden är inom arbetsmarknadsfrågorna en viktig aktör genom samarbeten och stöd till projekt. Det går att utveckla formerna så att vi både väljer och väljer bort samarbeten/projekt, genom att alltid ha de övergripande målen i sikte. Under avsnittet om personal i budgettexten skriver vi mer om PILA, som både är en del av regionens egen kompetensförsörjning och en del av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna

Jämställdhet måste vara ett tydligt mål när Västra Götalandsregionen medverkar i olika projekt – regionen ska bli en tydlig förebild i ett mer jämställt Västra Götaland.

Kollektivtrafik som en del av din vardag

Vi vill ha en kollektivtrafik med bra linjesträckningar, hög turtäthet och låga biljettpriser. Det är en förutsättning för att så många som möjligt ska kunna välja buss, båt, tåg, spårvagn i linjetrafik eller det som benämns dynamisk trafik, som ett gott alternativ till egen bil.

Kollektivtrafiken är Västra Götalandsregionens viktigaste pusselbit i att ta ansvar för att uppnå målen i Klimat 2030 och koldioxidbudgeten om koldioxidutsläpp.

Västrafik AB ansvarar på uppdrag av Kollektivtrafiknämnden för kollektivtrafiken i Västra Götalandsregionen. Pandemin har haft stor påverkan på kollektivtrafiken. Betydligt färre har rest kollektivt, samtidigt som all trafik kört för att minska trängseln och ibland förstärkts.

Det är samhällsekonomiskt positivt om fler, nu och i framtiden, väljer att gå eller cykla till jobb, skola eller fritidsaktiviteter. Samma sak gäller om fler har möjlighet att i högre utsträckning jobba hemifrån. Men de som valt att resa med egen bil i högre utsträckning, vill vi se som kollektivtrafikresenärer igen och vi måste locka nya kollektivtrafikresenärer.

Det är nu läge att förstärka de pendlingslinjer som har potential att få fler resenärer med nya zonsystemets biljettpriser. Det finns också stora möjligheter att utveckla så kallad dynamisk trafik på helger och kvällar på landsbygd och i mindre tätorter. Det är en utveckling av anropsstyrd trafik, som använder sig av digitalisering så att trafiken närmar sig en form av taxitrafik i meningen trafik som körs när den efterfrågas, men inom vissa ramar. Den kan utvecklas till att bli ett alternativ till att ha bil, eller ett alternativ till en andrabil, på landsbygden. Vi vill också att möjligheterna att ta med sig cykel i kollektivtrafiken förbättras.

Västra Götalandsregionen var på god väg att uppnå fördubblingsmålet innan pandemin slog till. Målet är att fördubbla antalet resor i kollektivtrafiken från år 2006 till år 2025. Nu är det läge att omorientera för att hitta nya sätt att nå målet. Nya resebehov kommer att ställa krav på både nya linjesträckningar och nytänk kring biljetter.

Kollektivtrafiken ska vara tillgänglig oberoende av var man bor, och den ska fungera även om man har en funktionsnedsättning. Den ska vara tillgänglig genom att ha en linjesträckning och en turtäthet så att den fungerar för varierade behov av resor till arbete, skola eller fritidsaktiviteter. Den kan byggas ut för att även fungera för ett aktivt friluftsliv så att resenärer når vandringsleder eller naturreservat. Inte minst är biljettpriset ett tillgänglighetskriterium. Vi vill återinföra sommarlovskorten för fria resor under sommarlovet för skolungdom och vi ska än en gång försöka få dem att omfatta även ungdomar med en funktionsnedsättning som medför att de har färdtjänst.

För den som inte har råd att resa hjälper det inte om det finns många hållplatser eller är ingång i marknivå med rollator, för då kan man ändå inte åka med. Vi i Vänsterpartiet vill på sikt ha en avgiftsfri kollektivtrafik, för att klara det ser vi idag inga andra möjligheter än att staten bär en stor del av finansieringen för det. Vi i Vänsterpartiet föreslår sänkta biljettpriser med i genomsnitt 5 %.

All trafik upphandlas i dag av Västtrafik. Det finns några klara nackdelar med upphandling. Privata företag är vinstdrivande och konkurrerar samtidigt med varandra om att erbjuda låga priser för att få köra trafik. Det leder till att konkurrensmedlet tenderar att vara att ge de anställda låga löner och stressig arbetsmiljö, och vi vill inte ha låga anbud när chaufförer och andra anställda betalar för det och även priset för att ge ägarna vinst.

Vi vill att Västtrafik kör trafik i egen regi. För en mer flexibel trafik, för minskad upphandlingsadministration och för bra arbetsmiljö och rimliga löner för den personal som då är regionens personal.

Demokratisk styrning och uppföljning

Västra Götalandsregionens långsiktiga inriktning bestäms av regionfullmäktige som medborgarnas direktvalda representanter. Regionfullmäktiges beslut är fundamentet i den demokratiska styrningen. Budgeten är det överordnade styrdokumentet. Regionfullmäktiges utpekade mål i budgeten ska genomföras av nämnder och styrelser samt återrapporteras.

Befolkningsföreträdarna i övriga nämnder måste ges ett handlingsutrymme att prioritera och att föra dialog med medborgarna om den långsiktiga utvecklingen vilket ger en viktig lokal anpassning inom till exempel hälso- och sjukvården.

Styrning av hälso- och sjukvården

Vid nästa mandatperiods början kommer Västra Götalands politiska organisation att förändras. De hälso- och sjukvårdsnämnder som tidigare gjorde behovsbedömningar och beställde vård kommer att försvinna och läggas på andra instanser. Istället införs ett system där behovsbedömningar görs via en operativ nämnd och delregionala nämnder som ska arbeta med samverkan med kommuner, civilsamhället, idéburen verksamhet och andra aktörer. Vi vill ha en ökad samverkan med civilsamhälle inte minst när det gäller folkhälsan.

Sedan tidigare har en omställning av hälso- och sjukvården påbörjats där primärvård ska vara navet och den första kontakten som patienten har med sjukvården. Vår önskan med den nya politiska organisationen är att ha en god förankring och samverkan med regionens 49 kommuner och att omställningen får mer kraft där folkvalda politiker fyller en viktig funktion att bevaka befolkningens olika behov. Det finns delar av hälso- och sjukvården som är eftersatt och ett exempel på detta är psykiatri och beroendevården. Kring just dessa områden är det extra viktigt att ha en regelbunden och välfungerande samverkan mellan aktörer.

Det är viktigt att befolkningens vårdbehov tas på allvar av förvaltningsledningar och att detta sker i samverkan med den politiska organisationen.

Vi föreslår i denna budget en inriktning på styrning som i praktiken innebär att politiken har mandat att skapa en trygg och stabil välfärd där befolkningens behov står i centrum.

Jämställdhet och barnperspektiv

Mänskliga rättigheter, normmedvetenhet och genusanalys ska ta större plats i styrning och uppföljnings- och analysarbete. Regionstyrelsen ska få en årlig återrapportering av hur detta arbete har genomförts, så att de kan arbeta för att sprida goda exempel till andra verksamheter. Detta arbete ska kompletteras med ett tydligt arbete för att förstärka barnperspektivet i både utredningar, beslutsförslag och i regionens verksamheter.

Vi vill att barnperspektivet ska genomsyra alla beslutsunderlag, utredningar. Beslut och verksamheter i Västra Götalandsregionen, och att barn ska få en möjlighet att ha inflytande över beslut som berör dem. Vi vill också att allt arbete med budgetar och styrning ska

genomförs på ett och sätt som synliggör och analyserar skillnader mellan könen och som blir en naturlig del av styrning och utvecklingsarbete.

Ekonomi

Ekonomiska förutsättningar

Under pandemin har vi sett en utveckling mot större inkomstklyftor och klasskillnader i samhället. Det är personer med utrikes bakgrund och låg utbildningsnivå som oftare blivit sjuka och det är dessa grupper som också drabbats värst av höjd arbetslöshet när vissa branscher drabbats hårt. Här återstår stora och viktiga satsningar för att skapa ett mer jämlikt samhälle. Det finns fortsatt stora problem med uppskjuten vård och vårdköer, och här har den socialdemokratiska regeringen inte kommit med några ökade statsbidrag för 2023 för den uppskjutna vården eller kollektivtrafiken.

Den höga inflationen drabbar nu vanligt folk med högre drivmedels-, uppvärmnings- och matpriser. Den höga inflationen har också kombinerats med höga löneutbetalningar under pandemin och skapat ett historiskt högt behov av pensionsavsättningar. Detta gör att det finns ett begränsat reformutrymme trots en stark utveckling av skatteunderlaget. Men behovet av angelägna reformer är inte mindre, vilket ligger till grund att vi föreslår en skattehöjning på 35 öre för att kunna genomföra viktiga reformer för både hälso- och sjukvård, regional utveckling, personalens arbetsvillkor och kollektivtrafik.

Regionens ekonomi är i grunden stark efter ett stort ekonomiskt överskott 2021. Vi har ändå valt att lägga en budget som är i ekonomisk balans, men att den ekonomiska utvecklingen gör att vi kan återkomma med ytterligare satsningar när budgetbeslut ska fattas i november 2022. Vi råar inte för vad riksdag och regering gör, och måste skapa ett eget utrymme för nödvändiga reformer för ett mer jämlikt och jämställt Västra Götaland.

Skatteunderlaget utvecklas bättre än i tidigare prognoser, vilket täcker delar av de ökade kostnader som följer för pensionsavsättningar.

Utveckling av skatteunderlag och intäkter, årlig procentuell ökning

	2021	2022	2023	2024	2025
SKR april 2022	5,0	4,3	5,0	3,7	3,6
SKR feb 2022	5,0	4,2	3,9	3,3	3,3
Regeringen april 2022	5,0	4,2	4,5	3,4	3,6
ESV mars	4,8	3,0	3,8	3,8	3,6

Index och kostnadsuppräknig i budgeten

Det är viktigt för utförarna i Västra Götalandsregionen att få stabila villkor i vårdöverenskommelser, beställningar och avtal, som tar både kostnadsökningar, befolkningsutveckling och vårdköer på allvar.

I det utsatta läge som är nu, vore det katastrofalt att införa effektiviseringskrav eller liknande bara för att det behövs ovanligt stora pensionsavsättningar under några år. De kostnadsökningar inklusive pensionsavsättningar som väntas de kommande åren är höga tack vara behovet av stora pensionsavsättningar. Vi använder full kostnadskompensation för samtliga verksamheter vilket gör att inga verksamheter behöver drabbas av nedskärningar bra för att de behöver betala extra höga sociala avgifter under några år.

Regionbidragen för hälso- och sjukvård räknas upp med en reviderad version av SKR:s index LPIK inklusive läkemedel, motsvarande 3,8% 2023, 2,1% 2024 och 2% 2025. Övriga verksamheter får 2% uppräkningsårigen.

PROGNOS FÖR KOSTNADSUTVECKLING, SKR APRIL 2022

	2023	2024	2025
LPIK, inklusive läkemedel	3,8%	2,1%	2,0%
LPIK exklusive läkemedel	4,4%	2,5%	2,4%

Största delen av de ökade pensionskostnaderna hanteras genom en avsättning med 1000 mnkr till Moderförvaltningen under 2023. Dessa ökade pensionskostnader behöver inte bäras av verksamheterna. Övriga pensionskostnader får hanteras i verksamheterna, men under hösten 2022 ska en analys göras av vilka konsekvenser detta får. Effekten av de höjda sociala avgifterna och pensionsavsättningarna ska analyseras noga så att de inte får negativa konsekvenser för verksamheterna. En sådan analys ska göras under hösten 2022 och vid behov återkomma vid kompletteringsbudgeten i november 2022 med förändringar.

Hållbar utveckling

Västra Götalandsregionen ska ha en socialt hållbar utveckling som sker på ett långsiktigt hållbart sätt både ekologiskt och ekonomiskt. Verksamheten för Västra Götalandsregionen ska bedrivas i ekonomisk balans, med ett ekonomiskt resultat som på lång sikt är positivt.

- Nettokostnaderna ska på lång sikt inte överstiga summan av skatteintäkter och statsbidrag
- Det egna kapitalet ska som lägst vara 3000 mnkr.
- Extern upplåning får efter godkännande i Regionstyrelsen ske till strategiska investeringar.

Skattesats

Skattesatsen föreslås till 11 kronor och 83 öre per skattekrona 2023. Det innebär en skattekrona på 35 öre. Både hälso- och sjukvården, klimatarbetet och kollektivtrafiken behöver resurser för att stärka vår gemensamma välfärd.

Behov av höga investeringar

Investeringsplanen ska bygga på en långsiktig analys av de strategiska behoven för vårdens och kollektivtrafikens utveckling. Det gäller även de stora satsningar som kommer att krävas för att uppdatera våra sjukhus till moderna byggnader och för att ta fram framtidens vårdinformationssystem. Tidigare erfarenheter av att införa IT-system inom vården har visat att det inte har lönat sig att skynda fram till nya beslut.

INVESTERINGSRAMAR, MNKR

	2023	2024	2025
Investeringsramar	6000	6000	5800

Ekonomiska satsningar

Regionbidragen för all hälso- och sjukvård räknas upp med en reviderad version av SKR:s index LPIK inklusive läkemedel, motsvarande 3,8% 2023, 2,1% 2024 och 2% 2025. Övriga verksamheter får 2% uppräknig.

Största delen av de ökade pensionskostnaderna hanteras genom en avsättning med 1000 mnkr till Moderförvaltningen under 2023. Dessa ökade pensionskostnader behöver inte bäras av verksamheterna. Övriga pensionskostnader får hanteras i verksamheterna, men under hösten 2022 ska en analys göras av vilka konsekvenser detta får. Effekten av de höjda sociala avgifterna och pensionsavsättningarna ska analyseras noga så att de inte får negativa konsekvenser för verksamheterna. En sådan analys ska göras under hösten 2022 och vid behov återkomma vid kompletteringsbudgeten i november 2022 med förändringar.

	2023	2024	2025
Årlig uppräknig hälso- och sjukvård	3,8%	2,1%	2,0%
Årlig uppräknig övriga verksamheter	2,0%	2,0%	2,0%

Ekonomiska satsningar

Regionstyrelsen

I regionbidraget till Regionstyrelsen ingår finansiering av Framtidens vårdinformationsmiljö. Föreningarna och användandet av statsbidrag för finansiering innebär att regionbidraget till Regionstyrelsen kan minskas med 285 miljoner 2023 och sedan öka lite 2024 och åter minska 2025. Däremot tillkommer ökade kostnader för finansiering av Inera (45 miljoner), vidmakthållande av gamla licenser (49 miljoner) och cybersäkerhet (45 miljoner) från 2023. Dessa är inräknade i Regionstyrelsens ram.

Regiondirektören har till de politiska partierna gjort bedömningen att det går att dra ner 60 miljoner på Koncernkontoret vid övergången till en ny politisk organisation.

Regionstyrelsen beslutade 29 mars 2022 att 2022 föra över 94,6 miljoner från KUN till RS som rör finansiering av kulturinstitutioner i Göteborg. Med 2% kostnadsökning enligt gällande budget motsvarar detta 96,5 miljoner för 2023 som förs över från Kulturnämnden till Regionstyrelsen.

Personalutskottet

Personalutskottet tillförs 200 miljoner för att finansiera lönesatsningen i heldygnsvården för sjuksköterskor, barnmorskor och biomedicinska analytiker.

Personalutskottet tillförs 300 miljoner 2023, 100 miljoner 2024 och 100 miljoner 2025 för lönesatsningar efter behov. I detta ryms ett lönetillägg på 175 miljoner för undersköterskor, skötare inom psykiatrin och ambulanssjukvårdare anställda i heldygnsvården.

25 miljoner årligen tillförs Personalutskottet för satsning på fortbildning under betald arbetstid för de som vill utbilda sig till specialistsjuksköterska eller barnmorska genom arbetsplatsförlagd utbildning, men även för att övriga yrkeskategorier utöver läkare ska kunna fortbilda sig på betald arbetstid.

Särskilda satsningar för att kunna hantera de nya ambitionerna kring bastjänstgöring (BT) och studieverksamhet är omhändertaget och är ramhöjande. Det finns även en extra ambitionshöjning för AT-tjänster.

Hälso- och sjukvård

Den nära vården behöver fortsätta byggas ut både på vårdcentralsnivå, sjukhusnivå och i Regionhälsan och Habilitering och hälsa. Hälso- och sjukvårdsstyrelsen tillförs 300 miljoner 2023 för att bygga ut den nära vården och erbjuda kompensation för befolkningsökningen i vårdvalet för vårdcentraler. HSS tillförs utöver detta 150 miljoner 2024 och 150 miljoner 2025 för att bygga ut den nära vården.

För eftersatta vårdområden och en fortsatt omställning av vården tillförs Hälso- och sjukvårdsnämnderna 500 miljoner i resurstillskott och 200 miljoner 2024 och 2025.

Vi pekar i vår budget ut sex områden som är särskilt prioriterade i tilläggsöverenskommelser för 2023. Resurstillskott för befolkningsökning ska kompenseras i krav- och kvalitetsboken för vårdval vårdcentral. I vår generella satsning ryms också kompensation för vissa underfinansierade områden. Dessa prioriterade områden är alla komplexa och kräver både utökade resurser och satsningar på bättre löner och ibland på kortare arbetstid för att kunna rekrytera och behålla den personal som krävs. Dessa resurser ska användas till reviderade vårdöverenskommelser under hösten, där fokus ska vara på följande prioriterade områden. Reviderade vårdöverenskommelser och Krav- och kvalitetsböcker kommer att beslutas hösten 2022 men från 2023 övergår uppföljningen av dessa till de nya nämnderna.

- Fortsatt förstärkning av den nära vården.
- Förlossningsvården behöver resurser men också riktade satsningar på att förbättra arbetsmiljö och arbetsvillkor, samt en ny inriktning för att bättre utnyttja barnmorskornas kompetens. Riktade medel motsvarande minst 75 miljoner kronor 2023 avsätts till detta.
- De vårdköer som samlats upp under pandemin har inte minskat trots de ökande upphandlingarna. Totalt står över 100 000 västra götalänningar i kö och väntar på en undersökning eller en operation. Upphandlingarna har förblivit utan effekt. De fem sjukhusen måste ges mer långsiktiga förutsättningar att utöka sin vårdproduktion och den privata vården måste minska i omfattning. Därför görs en minskning av den upphandlade vården med 100 miljoner varje år för att istället rikta ökade beställningar till Västra Götalandsregionens sjukhus.
- Beroendevården och LARO-vården är ojämlig och underdimensionerad och drabbas av ständiga försämringar främst i Göteborgsområdet. Under 2023 och framåt ska en satsning göras på att bygga ut beroendevården och göra den mer jämlik över hela regionen.
- Psykiatri och Barn- och ungdomspsykiatri. Sjukhusen tillförs resurser för att kunna komma till rätta med brist på nyckelkompetenser, både psykiatriker, psykologer och psykiatrisjuksköterskor. Upphandlingarna på psykiatriens område ska rivas upp så snart det är möjligt.
- Haldygnsvården. Att öppna fler disponibla vårdplatser är en prioriterad fråga och uppnå en maximal genomsnittlig belägningsgrad på 85–90%. Detta kräver riktade satsningar på att förbättra arbetsvillkoren för omvårdnadspersonalen i haldygnsvården i form av både höjda löner, arbetstidsmodeller byggda på kortare arbetstid och utökad kompetensutveckling och fler anställda.

- Närhälsan och Folk tandvården befrias 2023 från att behöva betala avkastningskrav till Moderförvaltningen.

Miljönämnden

Miljönämnden tillförs 33,3 miljoner årligen i ökad ram för att ges möjlighet att förstärka det strategiska klimat- och miljöarbetet genom bryggfinansiering, införande av miljöledningssystem med mera.

Kollektivtrafiknämnden

- I enlighet med Västtrafiks långtidsprognos tillförs nämnden 92 miljoner 2023, 39 miljoner 2024 och 361 miljoner 2025.
- Biljettpriserna i kollektivtrafiken sänks med 5% *i genomsnitt* från 2023. Kollektivtrafiknämnden tillförs 240 miljoner från 2023 för att kompensera för de sänkta biljettintäkterna.
- Kollektivtrafiknämnden tillförs 200 miljoner för utökad trafik som i större utsträckning ska riktas till zon B och C. Under året ska resandeutveckling bevakas noga för att via Regionstyrelsen kunna tillföra tillfälliga resurser för att kunna möta ett utökat resande till följd av de sänkta biljettpriserna.
- Kollektivtrafiknämnden tillförs 50 miljoner 2023 för att genomföra ett projekt under 2023 med dynamisk kollektivtrafik på landsbygden.

Kollektivtrafiknämndens ram sätts i enlighet med detta till följande nivåer (mnkr):

2023	2024	2025
6425,1	6680,2	7174,8

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämndens behov av regionbidrag är från 2024 och framåt väldigt osäkert. Preliminärt behövs ett höjt regionbidrag 2024, men det är så stora osäkerheter att vi väljer att låta Fastighetsnämndens regionbidrag ligga relativt oförändrat.

Regionbidrag

	Budget 2023 Regionbidrag	Plan 2024 Regionbidrag	Plan 2025 Regionbidrag
Hälso- och sjukvård	48320,8	49585,5	50827,2
Hälso- och sjukvårdsstyrelsen	12967,7	13114,4	13526,7
Hälso- och sjukvårdsnämnderna	35 623,0	36471,1	37300,5
Norra hälso- och sjukvårdsnämnden	5980,7	6123,1	6262,4
Södra hälso- och sjukvårdsnämnden	4734,3	4847,0	4957,2
Östra hälso- och sjukvårdsnämnden	5772,0	5909,4	6043,8
Västra hälso- och sjukvårdsnämnden	7448,4	7625,7	7799,2
Göteborgs hälso- och sjukvårdsnämnd	11687,6	11965,8	12237,9
Regionutveckling	8676,4		9585,9
Regionutvecklingsnämnden	1017,2	9011,4	1058,2
Miljönämnden	166,9	205,1	242,5
Kulturnämnden	1067,3	1088,7	1110,4
Kollektivtrafiknämnden	6425,1	6680,1	7174,8
Serviceverksamheter	565,7	571,1	582,5
Fastighetsnämnden	469,1	472,6	482,0
Servicenämnden	71,3	72,7	74,2
Nämnd Hälsan & stressmedicin	25,3	25,8	26,3
Regiongemensamt	565,7	8542,4	8494,2
Regionfullmäktige	94,3	96,2	98,2
Regionstyrelsen	4606,3	5205,4	5285,5
Regionstyrelsen	2413,8	2612,1	2515,3
Personalutskottet	2189,5	2593,3	2770,1
Revisorskollegiet	26,9	27,4	28,0
Patientnämnderna	27,3	27,9	24,4
Arkivnämnden	36,3	37,0	37,7
Koncernbanken	-302,1	-302,1	-301,1
Moderförvaltningen	3351,5	3450,7	3318,6
Summa	65400,3	67710,5	69489,9

Resultat- och balansräkning

Resultaträkning (mnkr)	2023	2024	2025
Verksamhetens intäkter, inkl riktade statsbidrag	14 847	15 144	15 447
varav riktade statsbidrag	3 740	3 815	3 891
Verksamhetens kostnader, exkl av- och nedskrivningar	-72 127	-77 907	-79 852
Avskrivningar och nedskrivningar	-3 400	-3 800	-4 000
Verksamhetens nettokostnad	-64 080	-66 563	-68 405
Skatteintäkter	53 508	55 416	57 355
Kommunalekonomisk utjämning inkl generella statsbidrag	11 998	12 351	12 472
varav generella statsbidrag	5 766	5 881	5 999
Finansiella intäkter	64	64	64
Finansiella kostnader	-1 384	-1 212	-1 148
ÅRETS RESULTAT	106	57	337

Balansräkning (mnkr)	2023	2024	2025
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar	1 068	1 243	1 289
Byggnader och Mark	24 865	26 631	27 951
Maskiner och inventarier	12 503	13 340	13 981
Finansiella anläggningstillgångar	1 200	1 235	1 270
Summa anläggningstillgångar	39 636	42 449	44 491
Bidrag till infrastruktur	358	313	268
Omsättningstillgångar			
Förråd	550	550	550
Kortfristiga fordringar	6 976	5 956	4 410
Kortfristiga placeringar	19 615	21 119	22 921
Kassa och bank	500	500	500
Summa omsättningstillgångar	27 641	28 125	28 381
SUMMA TILLGÅNGAR	67 635	70 887	73 140
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
Eget kapital			
Årets resultat	106	57	337
Övrigt eget kapital	13 201	13 307	13 363
varav resultatutjämningsreserv	165	165	165
Summa eget kapital	13 307	13 363	13 701
Avsättningar			
Avsättning pensioner	28 551	31 333	33 527
Övriga avsättningar	3 996	3 996	3 996
Summa avsättningar	32 547	35 329	37 523
Skulder			
Långfristiga skulder	7 543	7 828	8 328
Kortfristiga skulder	14 238	14 367	13 589
Summa skulder	21 781	22 195	21 917
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	67 635	70 887	73 140

Förslag till beslut

Regionfullmäktige föreslås besluta följande:

1. Regionfullmäktige fastställer regionbidrag till styrelser, nämnder och verksamheter för 2023 i enlighet med föreliggande förslag till budget.
2. Regionfullmäktige fastställer inriktningen för åren 2024 och 2025 som underlag för den del av detaljbudgeterna, vårdöverenskommelserna, uppdrag mm som avser 2024 och 2025.
3. Regionfullmäktige fastställer skattesatsen för 2023 till 11 kronor och 83 öre per skattekrona.
4. Regionfullmäktige fastställer i budgeten angivna prioriterade mål, fokusområden med uppdrag samt finansiella mål.
5. Regionstyrelsen får i uppdrag att besluta om planeringsdirektiv till nämnder och styrelser för 2023 och 2024 samt inriktning för 2025 med den av regionfullmäktige fastställda budgeten och flerårsplan som grund.
6. Regionstyrelsen bemyndigas att utifrån investeringsram om 6 000 mnkr fastställa investeringsplan och fördela låneramar för 2023.
7. Regionstyren bemyndigas att disponera medel inom koncernbanken och moderförvaltningen i syfte att kunna fullfölja samordningsansvaret och uppgiften om övergripande ansvar för verksamheter i egen regi.
8. Regionstyrelsen bemyndigas att fastställa fastighetsindex.
9. Regionutvecklingsnämnden, kollektivtrafiknämnden, miljönämnden och kulturnämnden ska senast 30 september 2022 fatta beslut om uppdrag med mera till respektive verksamheter. Andra ekonomiska frågor som påverkar annan förvaltning ska vara hanterade senast 31 augusti.
10. Servicenämnden ska senast den 30 september 2022 teckna serviceöverenskommelser med berörda verksamheter.
11. Hälso- och sjukvårdsnämnderna och hälso- och sjukvårdsstyrelsen får i uppdrag att senast den 30 september 2022 revidera befintliga vårdöverenskommelser i enlighet med förutsättningar och prioriteringar i denna budget. Andra ekonomiska frågor som påverkar annan förvaltning ska vara hanterade senast 31 augusti.
12. Detaljbudgetar 2023 och planer för 2024–2025 för samtliga utförarstyrelser samt servicenämnden, fastighetsnämnden och nämnden för hälsa- och stressmedicin ska vara beslutade senast 30 november. Övriga nämnder och styrelser undantas från kravet på att besluta om detaljbudget. Besluten fattas för deras del av de nyinrättade nämnderna senast den 15 februari 2023.
13. Regionfullmäktige ger hälso- och sjukvårdsnämnderna, hälso- och sjukvårdsstyrelsen, regionutvecklingsnämnden, miljönämnden, kulturnämnden samt kollektivtrafiknämnden i uppdrag att sammanställa samtliga överenskommelser, uppdrag och andra förpliktelser som är fattade för 2023 och överlämna dessa till de nya nämnderna när dessa inrättas.
14. Regionfullmäktige ger hälso- och sjukvårdsnämnderna, hälso- och sjukvårdsstyrelsen, regionutvecklingsnämnden, miljönämnden, kulturnämnden, kollektivtrafiknämnden, servicenämnden samt fastighetsnämnden i uppdrag att upprätta preliminära bokslut för 2022 och överlämna dessa till regionstyrelsen senast 31 december 2022.
15. Regionstyrelsen bemyndigas att inför konsolideringen av koncernens detaljbudget 2023 och planer för 2024 och 2025 granska nämnder och styrelser budgetar, ansvara för samordnande dialog och vid behov ge uppdrag till berörda styrelser och nämnder om förnyad prövning av sina detaljbudgetar.

16. Regionstyrelsen bemyndigas att fastställa Västra Götalandsregionens detaljbudget för 2023 och planer för 2024 och 2025 och fatta beslut om tekniska justeringar av regionbidrag till nämnder och styrelser under förutsättning att ärendena inte är av principiell art.
17. Regionstyrelsen bemyndigas att vid behov fastställa andra tidpunkter för uppdrag och detaljbudget.
18. Regionfullmäktige bemyndigar regionstyrelsen att vid behov produktionsstyra de delar av Västra Götalandsregionens verksamhet som berörs av tillgänglighetsåtgärder för att uppnå målet om att uppfylla vårdgarantin.
19. Regionfullmäktige bemyndigar regionstyrelsen att vid behov omdisponera volymer och avsätta tillgänglighetsmedel mellan berörda styrelser och nämnder i syfte att uppfylla vårdgarantin.
20. Regionfullmäktige bemyndigar regionstyrelsen att besluta om ändringar i ersättningsregler och i övrigt förändra och förenkla regelverk med mera för att underlätta genomförandet och genomslaget för tillgänglighetsarbetet.
21. Regionfullmäktige uppdrar åt regionstyrelsen att fortsatt organisera arbetet för att uppnå vårdgaranti med samma kraft som Regional Särskild Sjukvårdsledning kunnat agera under pandemin.
22. Regionfullmäktige beslutar att avskilja 500 mnkr av Västra Götalandsregionens likviditetsförvaltning till pensionsmedelsportföljen.
23. Regionfullmäktige fastställer i övrigt i budgeten angivna mål och fokusområden samt inriktningar för 2023 samt plan för 2024–2025.